

או „הגנה לאומית“ או היה רזי מפקד גונדה (מחלקה) ושטרן היה סגנו. שטרן כתב שירים, ורזיאל תיקן את סיגנונם ה-עברי. יחד העבירו מירושלים לתל-אביב, ויחד כתבו חוברות-הדרכה בשם „ה-ראש“ — ראשי התיבות של דויד-רזיאל-אברהם שטרן. יחד נשארו באצ"ל כאשר התפלג האירגון ב-1936, וכל החלק הלא-רביזיוניסטי טי שלו חזר להגנה הכללית. וכאשר הודחו, בזה אחר זה, שני המפקדים הקשישים של הארגון, ורזיאל הפך ראש מיפקדתו בנובמבר 1937, היה שטרן חבר המיפקדה, ומנהיגה הפוליטי.

ידידות זו החזיקה מעמד למרות (ואולי מפני) שהשניים היו טיפוסים שונים והפכו כיום. רזיאל ראה את עצמו כחייל מיקצועי, מפקד הצבא העברי. הוא קרא ספרות צבאית, חקר את מערכות נפוליאון בעזרת מסות, אהב לבלות את שעות הפנאי שלו בבתי-הקברות הצבאיים של הבריטים. שטרן ראה את עצמו כמהפכן, מנהיג תנועת-שיחור, וביקש את השראתו במלחמת-השיחור הגדולה.

שניהם דגלו בעצמאות האירגון, זילולו בתנועה הרביזיוניסטית והסתייגו מהתערבותו של ז'בוטינסקי בניהולו המעשי של אצ"ל. אך היה הבדל עקרוני בגישתם. רזיאל הכיר במרותו העקרונית של ז'בוטינסקי, כמנהיג פוליטי, לא תבע לעצמו אלא את העצמאות המגיעה לרמטכ"ל הכפוף למרות המדינית. ואילו שטרן טען כי, במלחמת-השיחור, התנועה הפוליטית והאירגון הצבאי, חד הם — וכי ממילא חייבת המיפקדה הצבאית להתח גם את הממשלה.

מבחינה זו, יש הגיון מסוים בכך ש-רזיאל נקבר בבית-קברות צבאי רשמי, ו-ראילו יאיר נקבר, כאזרח רגיל, בצד אמו. רזיאל, היה חייל מיקצועי, ככל איש פלמ"ח, ורק מיקרה הוא שכפר במרות מז'בוטינסקי (ההסתדרות הציונית) ו-הכיר במרות ממשלת-ז'בוטינסקי (ההסתדרות הציונית החדשה). יאיר היה תופעה מהפכנית: האזרח הלוחם, הנוטל לידי את הנשק כדי למגר משטר רודני.

שלוש דיכוינות מפודין

יש סיבה נוספת, חשובה עוד יותר, לכך שהמשטר הקיים בישראל מוכן לכרות שלום עם זכרו של רזיאל, אך אינו יכול לנהוג כך כלפי יאיר המת. סיבה זו מצאה את התגלמותה בגורמי הפילוג של 1940, ובדרך מותם של השניים. זאב ז'בוטינסקי לא הטיף מעולם למרד בעם הבריטי. הוא הבחין בין „אנגליה ה-טובה“, היושבת בביתה ויוצרת שם את ה-תרבות, „אנגליה הרעה“, שנוציגיה שולטים בארץ-ישראל ומפרסמים ספרים-לב-נים. הוא קיחה כי הפגנות הכוח של אצ"ל שיכנעו את „אנגליה הטובה“ שהישוב ה-עברי מהווה שותף חזק ויעיל יותר מאשר

אחרי שאירגון-ההגנה הכללי התפלג, במאורעות 1929, לאגף הסתדרותי ולאגף אזרחי. האגף הימני קרא לעצמו כבר אז „האירגון הצבאי הלאומי“, אך שם זה כימעט ולא נודע עדיין ברבים.

„אלוהים ליגון בחרתנו...“ — זה היה שיר בית"ר, פרי עטמו של זאב ז'בוטינסקי, בתקופת פיקודו של רזיאל, שחיה גם מפקד בית"ר בארץ. מרדכי רזיאל, מטוסים גרמנים, ליד העיירה העיראקית פאלוג'ה.

הערבים. מטרתו הסופית הייתה הקמתה של מדינה עברית, אשר תשתלב במערך האימפריה הבריטית. מבחינה זו היה ז'בוטינסקי ממשך דרכו של הרצל, שקיחה כי מדינת היהודים, תהווה חומה מערבית נגד הערבים הפראים. רזיאל, שבתור חייל סירב להתערב בקביעת המדיניות, קיבל השקפה זו. ואילו שטרן מרד בה. הוא היה האדם הראשון בתולדות האומה העברית החדשה שקבע כי אנגליה — הטובה והרעה כאחת — היא אויב. הוא לא רצה לשכנע את הבריטים לתמוך במדינה יהודית. הוא רצה להקים מדינה עברית תוך סילוק הבריטים.

תחילה לא נתגלה ניגוד זה. בסוף שנות השלושים הגו רזיאל ושטרן במשותף בתוכנית שהתאימה לשתיה התפיסות, עיקרה: לארגן על אדמת פולין שלוש דיכוינות (כ-40 אלף איש) של חיילי אצ"ל. בתמיכת ממשלת פולין ותוך קבלת הציוד הדרוש מידה. בשעה היעודה התכננו להעלות את הכוח הזה על אוניות, להנחיתו בחופי ארץ-ישראל. אותה שעה היה על אצ"ל להתקומם בארץ, לכבוש את מרכזי השלטון ולהכריז על הקמת המדינה היהודית. התוכנית הנועזת התקרבה לביצועה הממשי. בעוד ששטרן מקויש את עיקר כוחו לניהול המשאומתן בפולין ולאירגון אצ"ל שם, הוכיח רזיאל את כישורו האירגוני הרב בגידולו ובחישולו של האירגון כאן. הכל היה מוכן — כאשר פרצה המלחמה שניתקה את יהדות פולין מן הארץ, וקברה את כל התוכנית סופית, במשרפות של אושויץ.

מי האויב?

תגובה על המאורע הגדול, הבליטה לפתע, בכל החריפות, את הניגוד היסודי בין שני הצעירים. בעיני ז'בוטינסקי, בדיוק כמו בעיני יריבו חיים וייצמן, היה זה מובן מאליו, שיש להושיט את כל העזרה לבריטניה הגדולה. כמו במלחמת-העולם הראשונה, ביקש ז'בוטינסקי גם הפעם לשכנע את הבריטים שהם זקוקים לגוף ממלכתי עברי בקרבת הסואק, וכי כדאי להם להקים צבא עברי שילחם תחת פיקודה. רזיאל החייל קיבל קו עקרוני זה, תוך שינויימה. הוא התנגד לגיוס בני הישוב לצבא הבריטי, אך הסכים בהחלט לשביתת-נשק לכל ימיהמלחמה. הוא קיחה כי אצ"ל יתחוק (המשך בעמוד 16)

שלום לעפרו: דויד רזיאל נקבר בפעם השלישית, הפעם בירושלים. על שפת הקבר הפתוח: הרב הצבאי, אביו של רזיאל, שתי אחיותיו ובנין.

• התמיכה הפולנית נרכשה תחילה על-ידי ז'בוטינסקי, ששיכנע את הפולנים האנטי-סמיים כי כדאי להם להיפטר בדרך נאותה זו מן היהודים שלהם.